

Niet alle details in dit artikel kloppen.

Datum oprichting = 26/27 juni 1937

Volgens een vergelijkbaar artikel uit 1944 nam Victor Westhoff het initiatief tot oprichting niet samen met Jacques Meldzer, maar met Hans Alta. Zie het bestand "1944 Kruipnieuws..." (nr. 6-2).

Geboorte en eerste stappen van de Sjoc

Alweer een jaar geleden bestond de oudste werkgroep van de N.J.N 60 jaar. Na 60 jaar plantjes kijken, vegetatieopnames maken en Kruiptnieuwsen uitgeven, hoort zo'n gebeurtenis natuurlijk gevierd te worden met reünies en de uitgave van een boek. Helaas kwamen die niet van de grond.

Om toch te weten te komen hoe en waarom de Sjoc is opgericht, heb ik Victor Westhoff benaderd om een artikel te schrijven over het ontstaan van de Sjoc en de betekenis van deze werkgroep voor de plantensociologie.

(Evelien Bakker)

Victor Westhoff
postbus 64
6560 AB Groesbeek

De Sjocgroep is in 1937 opgericht door twee N.J.N.ers, Jacques Meltzer en de schrijver van dit stukje. Hoe kwamen we daar toe? Alles heeft zijn voorgeschiedenis, en ook de Sjocgroep is niet uit de lucht komen vallen.

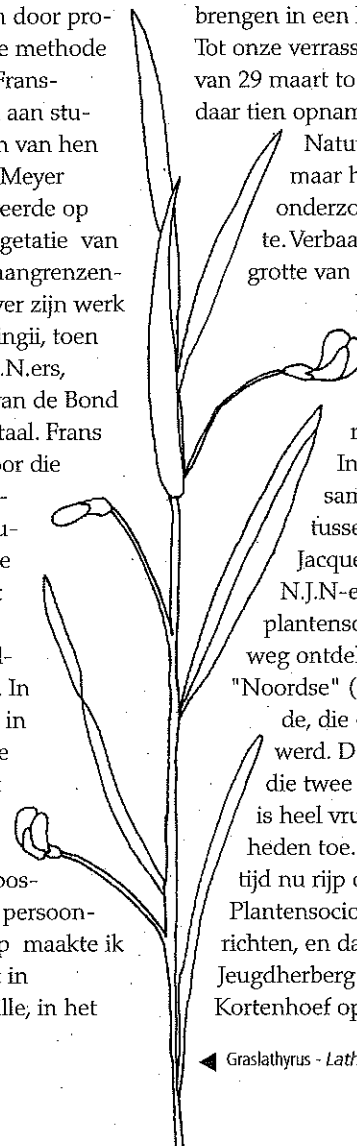
In het begin van de jaren dertig was de plantensociologie, tenminste in ons land, nog een jong vakgebied. De eerste dissertaties verschenen in 1926 (Wageningen) en 1928 (Utrecht), maar de toen nog slechts weinige beoefenaars van die wetenschap streefden niet naar grotere bekendheid. Dat begon te veranderen toen de plantensociologie althans aan één instelling van hoger onderwijs gedoceerd werd, namelijk aan de Landbouwhogeschool in Wageningen door professor J. Jeswiet, volgens de methode van Braun-Blanquet (de "Frans-Zwitserse school"), en wel aan studenten in de bosbouw. Een van hen was de oud-N.J.N-er Bert Meyer Drees, die in 1936 promoveerde op het proefschrift "De bosvegetatie van de Achterhoek en enkele aangrenzende gebieden." Hij sprak over zijn werk met zijn vriend Frans Tjallingii, toen één van de bekendste N.J.N.ers, naderhand terecht erelid van de Bond geworden, en nog altijd vitaal. Frans raakte dadelijk geboeid door die nieuwe kijk op de plantengroei, en droeg zijn enthousiasme over op zijn jongere vrienden. Voor mij was het onderkennen en onderscheiden van plantengesellschaften een openbaring. In 1935 had ik het voorrecht, in het kamp van de Utrechtse Biologen Vereniging in het ons zo goed bekende Kotten de methode van vegetatie-onderzoek van bossen van Bert Meyer Drees persoonlijk te leren, en kort daarop maakte ik mijn eerste opnamen, niet in Nederland, maar in Aywaille, in het

eerste buitenlandse N.J.N.kamp in Remouchamps aan de Amblève. Ik liet er geen gras over groeien, en schreef in Amoeba van oktober 1935 tot maart 1936 een vervolgartikel over "Plantengemeenschappen in het Nederlandse Bos". Daarmee was de plantensociologie in de Bond geïntroduceerd, en het sloeg meteen aan.

Gedurende 1936 werden de opnamen voortgezet, in het Gooi (waar ik woonde), in Kotten, en in het N.J.N.kamp in Denekamp. In de winter daarna waagde ik het, aan de grote voorman van de plantensociologie in ons land, dr. W.C. de Leeuw in Leiden, te vragen, of hij ons de methode van duin-onderzoek wilde bijbrengen in een kaderkampje in Petten. Tot onze verrassing ging hij daarop in, en van 29 maart tot 3 april 1937 maakten we daar tien opnamen onder zijn leiding.

Natuurlijk bloeide er toen nog maar heel weinig, wat het onderzoek extra spannend maakte. Verbaasd waren we over de grotte van de proefvlakten die onze leermeester uitzette; we waren gewend aan 100 m² in de bossen, maar in het duin kon je ook met 1 m² volstaan.

Intussen had zich een samenwerking ontwikkeld tussen mijn iets oudere vriend Jacques Meltzer (natuurlijk ook N.J.N-er) en mij. Jacques had de plantensociologie langs andere weg ontdekt, en wel volgens de "Noordse" (Scandinavische) methode, die ook in ons land beoefend werd. De samenwerking tussen die twee richtingen van onderzoek is heel vruchtbaar gebleken, tot op heden toe. Jacques en ik vonden de tijd nu rijp om in de Bond een Plantensociologische Werkgroep op te richten, en dat kwam er van in de Jeugdherberg "De Karekiet" in Kortenhoef op 2 mei 1937. Ik weet niet

◀ Graslathyrus - *Lathyrus nissolia*

Het sociologenlied

*Je ziet op Zondag van die rare mensen,
Die al dat mooie dennebos de hele dag
verwensen;*

*Maar zien ze in 't dunn een plekje gras,
Dan zijn ze geweldig in hun sas.*

*Ze gaan er dan vast een opname plegen,
En liggen desnoods een uur in de regen.*

Refrein:

*(bis) Elk dennetje wordt uitgerukt,
De knuidlaag die wordt platgedrukt.*

Ten slotte stonden nog enkele sprietjes,

*Die waren maar van die indringers, en
van die epifietjes,*

Die waren het aankijken-toeb niet waard

En dus bleef hun leven maar gespaard.

Ze hadden niet eens een cijfer gekregen,

En waren dus in het leven gebleven.

Refrein:

(bis) Hij had er maar éénmaal gevald,

Toeb was d'associatie gemald.

precies meer wie daaraan deelnamen; tot de pioniers behoorden in elk geval Han Alta (Utrecht), Hein Schimmel (Apeldoorn), Johan Schendelaar, Rita Jonker (Den Helder), Herman Passchier en Wim Margadant (Haarlem). Natuurlijk werden er ook opnamen gemaakt. We besloten een tijdschrift te gaan uitgeven, en bedachten daarvoor de naam "Kruipnieuws"; we hadden er geen idee van, dat ons blad zestig jaar later nog steeds zou bestaan! Johan Schendelaar werd tot redacteur gekozen. In het eerste nummer beschreef Rita het "Muurpeperetum" als associatie van konijntentjigervallen in de duinen, en ik lanceerde, heel overmoedig, paddestoelensociologie.

Tijdens de oprichtingsvergadering kwam men met het voorstel, dat ook oude sokken lid zouden kunnen worden, zodat de kennis van Frans Tjallingii en (binnenkort) van Jacques Meltzer, behouden zouden kunnen blijven. Het H.B. stak daar echter terecht een stokje voor. Wel konden oude sokken als gasten aan excursies deelnemen, en eventueel in "Kruipnieuws" schrijven. Waar het omging, was, dat ze geen functies meer mochten vervullen.

Een der volgende excursies van de Sjocgroep was een herfsttocht op 24-25 oktober 1937 naar Texel, waar we verbleven in het huisje van Rita. Het betrof eigenlijk meer een particulier clubje van vijf vrienden met de van geestdrift dampende Frans Stafleu als benjamin. Frans, helaas niet meer in leven, had een grote toekomst voor zich; hij werd een van de leidende biologen van de wereld. Het maken van opnamen werd al gauw een sport die zich met toenemende snelheid uitbreidde. De sjokkers hadden grote behoefte aan bruikbare vakliteratuur, maar die was in onze taal niet voldoende voorhanden. Er werd daarom ijverig gebruik gemaakt van twee Duitstalige werken: "Die Vegetation des Land-

kreises Aachen" door M. Schwickcersath, en "Die Pflanzengesellschaften Nordwestdeutschlands", meer bekend als "de bijbel van Tüxen". Beide boeken werden ijverig doorgeleend, overgeschreven en vaker getocht dan gekocht.

Er was natuurlijk ook behoefte aan een "Sociologenlied". Dat werd gedicht op de muziek van het fraaie lied "De opperstureman", met het refrein: "Hij had haar maar éénmaal gekust, Toen was er zijn hartje gerust" (de tekst staat in het kader, red.). Jules van Oostrom begon er mee, op de terugreis van het Sjocgroepkamp in Mook in Mei 1937, en we voltooiden het op het weekend op Texel. Het mag hier nog wel eens aan de vergetelheid ontrukkt worden. De Sjocgroep ontplooidde in 1937 verdere activiteit met de uitgave van twee publicaties: "Landschap en plantengroei van Mook" en "Plantengezelschappen der duinen". In 1938 verschenen drie nummers van Kruipnieuws, in 1939 twee. In de winter daarna volgde een gedenkwaardig weekend in Garderen; het aardse plantendek lag onder de sneeuw, zodat wij de epifyten gingen ontdekken, speciaal de korstmossen, en daartoe als apen in de bomen klauterden. Het jaar

1940 bracht een degelijke publikatie van vier auteurs, "Onze droge graslanden". In 1940 was de Sjocgroep zelfs al zo ver om een echt (zij het nog gestencild) boek uit te geven: "Inleiding tot de plantensociologie" door Jacques Meltzer en mij. Dat verscheen in 1942 al in druk, bij een echte uitgever, en is, met een herdruk in 1944, vele jaren lang het enige Nederlandse handboek van ons vak gebleven. Het sluitstuk op al dit werk was het "Overzicht der plantengemeenschappen in Nederland" door Johan Dijk en mij, in 1941. Het verscheen in 1942 in druk, nu uitgebreid en met medewerking van Herman Passchier. In 1946 zag een nieuwe en herziene versie het licht. Dat boek bleef de grondslag en vraagbaak van het vegetatie-onderzoek tot 1969, toen het boek "Plantengemeenschappen in Nederland" door V. Westhoff en A.J. den Held verscheen; dat was evenwel niet meer het werk van de Sjocgroep.

In 1945 bestond de N.J.N. 25 jaar. Op initiatief van de Sjocgroep besloot de Bond, een jubelboek uit te geven, getiteld "Vegetatiestudies in Nederland". Het zou drie hoofdstukken bevatten: "De oerwoudresten van Drenthe" door Harm Tjalling Waterbolk; "De Lutte" door Henk Zwart; en "De plantengemeenschappen van Kortenhoef" door Henk Maas Geesteranus, Jaap van Dijk, Wim Meyer en Roelof de Wit. Dat boek is inderdaad geschreven, en zelfs gedeeltelijk gezet, met een voorwoord van de schrijver van dit stukje, maar het is nooit verschenen. De naoorlogse paperschaarste bleek dat te verhinderen. Gelukkig heeft de inhoud later wel, in andere vorm, elders het licht gezien. Het zou tot juli 1998 duren vóór de plantensociologie van Rijksweg erkenning kreeg; toen verschenen de namen van associaties namelijk in de Staatscourant, als onderwerp van wet. Dat was wel het laatste dat we in 1937 voorzien hadden.

